

TARPTAUTINIŲ FINANSINĖS ATSKAITOMYBĖS STANDARTŲ TAIKymo MAŽOSE IR VIDUTINĖSE ĮMONĖSE MAKROEKONOMINIAI VEIKSNIAI

Roberta GAJAUSKAITĖ, Vytauto Didžiojo universitetas, Žemės ūkio akademija, Bioekonomikos plėtros fakultetas,
el. paštas: roberta.gajauskaite@vdu.lt

Santrauka

Mažos ir vidutinės įmonės yra labai reikšmingos ekonomikai, nes jos sudaro didžiąją dalį visų įmonių, todėl svarbi jų efektyvi, skaidri, patikima ir aiški finansinė atskaitomybė. Pirmasis TFAS MVĮ išleistas 2009 m., o pastarieji jo pakeitimai įvyko 2025 m., siekiant užtikrinti mažų ir vidutinių įmonių poreikius bei TFAS MVĮ aktualumą. Šiame darbe apžvelgiami paskutiniai TFAS MVĮ pakeitimai. Ši paskutinių TFAS MVĮ pakeitimų apžvalga leidžia labiau suvokti TFAS MVĮ reikšmę ir sampratą. Tyrimo tikslas – nustatyti, kokie makroekonominiai veiksniai daro įtaką TFAS MVĮ taikymui. Šiame tyrime remiamasi mokslinės literatūros analize ir sinteze, apibendrinimu ir palyginimu bei antrinių duomenų analize ir grafiniu vizualizavimu. Taip pat TFAS MVĮ reglamentavimo pokyčiams susisteminti ir formuluočių taisymui bei teksto vertimui naudotas OpenAI (2025) įrankis. Gauti rezultatai – matoma, kad TFAS MVĮ yra periodiškai peržiūrimas ir tobulinamas bei taikomas ne tik mažoms ir vidutinėms įmonėms, bet visoms įmonėms, kurios neturi viešos atskaitomybės. Kalbant apie makroekonominis veiksniai, tirdami tų pačių makroekonominis veiksmų įtaką TFAS MVĮ taikymui, skirtingi mokslininkai gauna skirtingus rezultatus, todėl moksliniai tyrimai šioje srityje turi būti tęsiami.

Reikšminiai žodžiai: finansinė atskaitomybė, makroekonominė aplinka, nedidelės įmonės.

Įvadas

Pasaulio prekybos organizacijos duomenimis, mažos ir vidutinės įmonės yra daugelio šalių ekonomikos pagrindas, jos sudaro 95 proc. visų įmonių pasaulyje ir apima 65 proc. darbo jėgos (Bonito, Pais, 2015). Dėl šios priežasties mažų ir vidutinių įmonių finansinės atskaitomybės kokybė ir skaidrumas yra ypatingai svarbus verslui ir valstybei. Tarptautinio finansinės atskaitomybės standarto (TFAS), skirto mažoms ir vidutinėms įmonėms (TFAS MVĮ), taikymas suteikia galimybę mažoms ir vidutinėms įmonėms efektyviai tvarkyti apskaitą ir pateikti patikimą bei kokybišką informaciją rinkos dalyviams. Pirmoji TFAS MVĮ redakcija buvo priimta 2009 m., o naujausieji reglamentavimo pokyčiai (2025 m.) atspindi tiek tarptautinius finansinės atskaitomybės standartų pokyčius, tiek mažų ir vidutinių įmonių sektoriaus poreikius.

Šiame straipsnyje nagrinėjami makroekonominiai veiksniai, lemiantys TFAS MVĮ taikymą mažose ir vidutinėse įmonėse. Nagrinėti makroekonominis veiksmiai aktualu, nes jie tiesiogiai veikia TFAS MVĮ taikymą, o mažos ir vidutinės įmonės sudaro daugumą pasaulio įmonių. Tyrimo naujumas – įvardijami svarbiausi 2025 m. TFAS MVĮ reglamentavimo pokyčiai ir išskiriami makroekonominiai veiksniai, kurie lemia standarto taikymą. Supratimas apie apskaitos pasirinkimus mažose ir vidutinėse įmonėse gali būti pagrindas rekomendacijų teikimui verslui ir reguliavimo institucijoms.

Tyrimo tikslas – nustatyti, kokie makroekonominiai veiksniai lemia TFAS MVĮ taikymą.

Iškeltam tikslui pasiekti sprendžiami šie **uždaviniai**:

1. Pateikti TFAS MVĮ sampratą ir įvardinti pagrindinius šio standarto reglamentavimo pokyčius.
2. Atlikti TFAS MVĮ taikymo mažose ir vidutinėse įmonėse lemiančių makroekonominis veiksmų analizę.

Tyrimo objektas: makroekonominis veiksmų įtaka pasirenkant taikyti TFAS MVĮ.

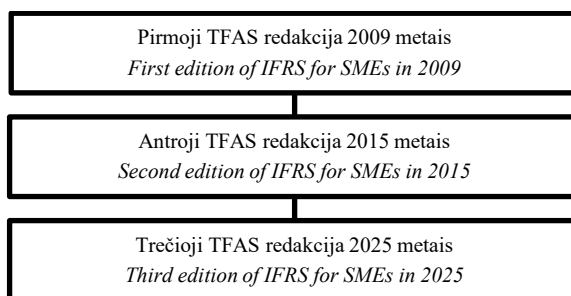
Tyrimo metodai: mokslinės ir kitos literatūros analizė ir sintezė, apibendrinimas ir palyginimas, antrinių duomenų analizė, grafinis vizualizavimas. TFAS MVĮ reglamentavimo pokyčiams susisteminti naudotas OpenAI (2025) įrankis. Taip pat OpenAI (2025) įrankis buvo naudojamas šio darbo sakinių formuluočių taisymui ir mokslinių straipsnių vertimui iš anglų į lietuvių kalbą. Santrauka į anglų kalbą išversta naudojantis OpenAI (2025) įrankiu.

TFAS MVĮ samprata ir reglamentavimo pokyčiai

Dėl spartėjančios rinkos globalizacijos būtina turėti vienodas metodikas finansinės atskaitomybės rengimui, kurios leistų lengviau gauti duomenis, juos suprasti ir įvertinti (Marina, 2022). TFAS MVĮ buvo išleistas 2009 m. Tarptautinės apskaitos standartų valdybos (TASV) iniciatyva ir yra skirtas privačioms įmonėms, kurios neturi atskaitomybės visuomenei (Damak-Ayadi et al., 2020; Marina, 2022; Benhayoun, Zejjari, 2024). TFAS MVĮ yra paprastesnė ir aiškesnė TFAS forma, kuri palengvina įmonių vertinimą (International Accounting Standards Board, 2025). MVĮ pasižymi kitokia struktūra, atskaitomybės reikalavimais ir mokesčių taisyklėmis (Zahid, Simga-Mugan, 2019). Šiandien TFAS MVĮ vis plačiau taikomas pasaulyje – daugiau nei 100 jurisdikcijų jį svarsto arba pradeda taikyti (Benhayoun, Zejjari, 2024). Šis naujas standartas supaprastina TFAS taikymą MVĮ ir mažina su tuo susijusias išlaidas (Damak-Ayadi et al., 2020). TFAS

MVĮ gali būti taikomas ne tik MVĮ. Minėtas standartas gali būti taikomas ir įmonėms be viešos atskaitomybės (Benhayoun, Zejjari, 2024; Poole et al., 2019).

Kai kurie mokslininkai, pavyzdžiui, A.-G. Marina (2022), išskiria 3 laikotarpius, susijusius su TFAS MVĮ taikymu, t. y., laikotarpis prieš minėto standarto paskelbimą (2000–2009 m.), pirmosios minėto standarto peržiūros laikotarpio (2009–2015 m.) ir antrosios peržiūros (nuo 2019 m.). 2000–2009 m. laikotarpiu vyko diskusijos apie mažų ir vidutinių įmonių apibrėžimą, standarto pavadinimą, standarto pagrindimą visais TFAS bei kuri kuriamo standarto naudotojų kategorija yra orientacinė (Ram, Newberry, 2013). 2009 m. išleistas TFAS MVĮ (Sellami, Gafsi, 2018; Marina, 2022). Didžiausias šio standarto kūrimo iššūkis – mažų ir vidutinių įmonių apibrėžimas, todėl nuspręsta naudoti šį standartą tik įmonėms, neturinčioms atskaitomybės visuomenei, tačiau reikėjo nustatyti, kas sudaro atskaitomybę visuomenei (Ram, Newberry, 2013). Verta paminėti, kad TFAS, skirtas mažoms ir vidutinėms įmonėms, pakeistas 2015 ir 2025 m. (žr. 1 pav.), o toliau šiame darbe bus pateikiama informacija apie paskutinius minėto standarto pakeitimus 2025 m.

Šaltinis: sudaryta pagal International Accounting Standards Board (2025), Marina (2022)
Source: according to International Accounting Standards Board (2025), Marina (2022)

1 pav. TFAS, skirtas mažoms ir vidutinėms įmonėms, redakcijos pagal metus
Fig. 1. Editions of IFRS for SMEs by year

Kaip matyti 1 paveiksle, TFAS MVĮ pakeistas 2 kartus, laikotarpis tarp pakeitimų apima apie 7–10 metų. Šiuo metu išleista trečioji TFAS MVĮ redakcija, kuri įsigalioja finansiniams metams, prasidedantiems nuo 2027 m. sausio 1 d. (International Accounting Standards Board, 2025).

Toliau šiame straipsnyje aptariami 2025 m. atlikti TFAS MVĮ pakeitimai. 2025 m. TFAS MVĮ trečiąją redakciją sudaro 35 skyriai ir A bei B priedai. Pakeitimai, atlikti 2025 m., yra suskirstyti į grupes ir apibūdinti 1 lentelėje.

1 lentelė. 2025 metų TFAS MVĮ pakeitimai
Table 1. The changes of IFRS for SMEs in 2025

Pakeitimai / Changes	Pagrindiniai pakeitimai, susiję su TFAS / Main changes based on IFRS	Atskaitomybė ir atskleidimas / Accountability and reporting	Turto pripažinimas ir vertinimas / Asset recognition and valuation	Išpareigojimai, nuosavybė ir mokesčiai / Liabilities, equity and taxes	Perėjimo taisyklės / Transition to IFRS for SMEs	Specializuotos veiklos / Specialized activities	Redakciniai pakeitimai / Editorial amendments	Darbuotojų išmokos ir akcijos grįsti mokėjimai / Employee benefits and share-based payments	Kiti pakeitimai (žodynas) / Other amendments (Glossary of terms)
1				+					
2				+					
3		+							
4		+							
5							+		
6		+							
7		+							
8		+							
9	+								
10		+							
11	+								
12	+								
13	+		+						
14						+			
15				+					
16			+						
17			+						

TFAS MVĮ dalis / IFRS for SMEs Sections	Pakeitimai / Changes	Pagrindiniai pakeitimai, susiję su TFAS / Main changes based on IFRS	Atskaitomybė ir atskleidimas / Accountability and reporting	Turto pripažinimas ir vertinimas / Asset recognition and valuation	Įsipareigojimai, nuosavybė ir mokesčiai / Liabilities, equity and taxes	Perėjimo taisyklės / Transition to IFRS for SMEs	Specializuotos veiklos / Specialized activities	Redakciniai pakeitimai / Editorial amendments	Darbuotojų išmokos ir akcijomis grįsti mokėjimai / Employee benefits and share-based payments	Kiti pakeitimai (žodynas) / Other amendments (Glossary of terms)
18			+							
19	+									
20								+		
21					+					
22					+					
23	+									
24								+		
25								+		
26									+	
27	+		+							
28									+	
29					+					
30					+					
31								+		
32	Nebuvo pakeitimų / No amendments									
33		+								
34							+			
35						+				
A priedas / Appendix A						+				
B priedas / Appendix B										+

Šaltinis: sudaryta pagal International Accounting Standards Board (2025), OpenAI (2025)
Source: according to International Accounting Standards Board (2025), OpenAI (2025)

Atlikus TFAS MVĮ pakeitimų analizę buvo identifikuota, kokia standarto dalis buvo pakeista 2025 m. ir suderinta su TFAS. Pavyzdžiui, 13 skyriaus („Atsargos“) pakeitimai susiję su 23 skyriaus („Pajamos iš vartotojų sutarčių“) pakeitimais, kai jis suderintas su TFAS. Tuo tarpu „Atskaitomybės ir atskleidimo“ dalis rodo tuos TFAS MVĮ skyrius, kurie yra susiję su susijusių šalių informacijos atskleidimo reikalavimais (33 skyrius – „Susijusių šalių atskleidimas“), su pajamų pripažinimo principo perkėlimu, materialumo reikalavimais, pastabų tvarka bei tarpinių sumų patikslinimu (3 skyrius „Finansinės atskaitos pateikimas“), su eilučių išskaidymo tvarka ir reikalavimo išskaidyti prekybos ir kitas gautinas sumas, atskirai nurodant gautinas sumas, atsiradusias dėl dar neapmokestintų pajamų, pašalinimu (4 skyrius „Finansinės būklės ataskaita“), su informacija apie siūlomus arba paskelbtus dividendus, kurie nebuvo įtraukti į finansines atskaitas, nurodant tiek bendrą sumą, tiek sumą, tenkančią vienai akcijai, ir taip pat su informacijos pateikimu apie kaupiamuosius privilegijuotuosius dividendus (6 skyrius „Nuosavo kapitalo pokyčių ataskaita ir pajamų bei nepaskirstytojo pelno ataskaita“), su reikalavimu atskleisti informaciją apie tiekėjų finansavimo susitarimus (7 skyrius „Pinigų srautų ataskaita“), su vadovybės sprendimų pavyzdžių pateikimu, turinčių didžiausią poveikį pripažintoms sumoms (8 skyrius „Atskaitos prie finansinių atskaitų“), su pakeitimais, atsiradusiais pašalinus galimybę taikyti TAS 39, bei su naujo apibrėžimo („apskaitos vertinimo“), kuriuo bus lengviau atskirti apskaitos politikos ir apskaitos vertinimo pokyčius, įvedimu (10 skyrius „Apskaitos politika, įvertinimai, klaidos“) (International Accounting Standards Board, 2025). Turto pripažinimo ir vertinimo dalis yra susijusi su turto klasifikacija (verslo sujungimas ar investicinis turtas) ir turto perkėlimu (16 skyrius „Investicinis turtas“), išaiškinimu, kaip apskaičiuoti turto tarnavimo laiką ir nusidėvėjimą (17 skyrius „Ilgalaikis materialus turtas“), bei tikrosios vertės nustatymu (16 ir 17 skyrius), su nematerialaus turto pripažinimu ir amortizacijos metodų papildymu (18 skyrius „Nematerialus turtas, išskyrus prestižą“). Stulpelis „Įsipareigojimai, nuosavybė ir mokesčiai“ apima 1 („Mažos ir vidutinės įmonės“), 2 („Sąvokos ir bendrieji principai“), 15 („Bendri susitarimai“), 21 („Nuostatos ir neapibrėžtumas“), 22 („Įsipareigojimai ir nuosavas kapitalas“), 29 („Pajamų mokesčiai“) ir 30 („Užsienio valiutos perskaičiavimas“) TFAS MVĮ skyrius. Atsižvelgiant į šiuos pakeitimus detaliau, 1 skyriuje patikslinta viešosios atskaitomybės sąvoka, 15 skyriuje patikslintos sąvokos, terminas „joint venture“ pakeistas į „joint arrangement“, patikslinta „joint control“ (bendros kontrolės) sąvoka, panaikinta pareiga atskleisti dalį kapitalo įsipareigojimų bendrose įmonėse, o 30 skyriuje atlikti pakeitimai yra susiję su tuo, ką įmonė privalo atskleisti finansinėse ataskaitose, kai valiutos negali būti keičiamos į kitas valiutas (International Accounting Standards Board). „Specializuotos veiklos“ stulpelis apima TFAS MVĮ 14 („Investicijos į susijusias įmones“) ir 34 („Specializuota veikla“) skyrius. 14 skyriuje kalbama apie pokyčius, susijusius su investicijomis į kitus subjektus, o 34 skyrius apima biologinio turto apskaitos pokyčius. 1 lentelės stulpelis „Darbuotojų išmokos ir akcijomis grįsti mokėjimai“ apima TFAS MVĮ 26

(„Akcijomis grįsti mokėjimai“) ir 28 („Darbuotojų išmokos“) skyrių pakeitimus. „Perėjimo taisyklės“ – tai skyriai, susiję su perėjimu nuo ankstesnės TFAS MVĮ redakcijos prie naujos TFAS MVĮ 2025 m. redakcijos, „Redakciniai pakeitimai“ – tai pakeitimai, kurie nekeičia finansinių ataskaitų rengimo reikalavimų, o yra susiję su techniniais teksto pakeitimais. Tuo tarpu 1 lentelės stulpelis „Kiti pakeitimai (žodynas)“ – tai TFAS MVĮ žodyno pakeitimai, kurie yra susiję su visų TFAS MVĮ 35 skyrių pakeitimais.

TFAS MVĮ taikymą lemiantys makroekonominiai veiksniai

Šiame tyrime analizuojami naujausi 2018–2024 m. tyrimai, kuriuose nagrinėjami pagrindiniai TFAS MVĮ taikymą lemiantys makroekonominiai veiksniai. Verta paminėti, kad I. Benhayoun ir I. Zejjari (2024) atskleidė, jog TFAS MVĮ taikymui įtakos turi ir įmonės arba, kitaip tariant, vidiniai ar individualūs, veiksniai. Taigi, TFAS MVĮ taikymą lemiantys veiksniai gali būti vidiniai (įmonei būdingi) ir išoriniai (makroekonominiai) veiksniai. Visgi, makroekonominiai veiksniai veikia visas rinkoje esančias įmones, o ne konkrečias įmones, todėl atsižvelgiant į tai, pagrindinis dėmesys šiame tyrime skiriamas makroekonominių veiksnių, turinčių įtakos TFAS MVĮ taikymui, analizei. 2 lentelėje pateikiami mokslinėje literatūroje minimi ir tiriama makroekonominiai veiksniai ir jų nustatytas poveikis TFAS MVĮ taikymui.

2 lentelė. 2019–2024 m. moksliniai straipsniai ir juose analizuoti makroekonominiai veiksniai

Table 2. Scientific articles published between 2019 and 2024 and the macroeconomic determinants examined

Autorius (-iai) / Author(s)	Įstatymų vykdymo kokybė / Law enforcement	Nacionalinio apskaitos standarto rinkinio turėjimas / National set of financial accounting standards for SMEs	Verslo laisvė / Business freedom	Prekybos laisvė / Trade freedom	Teisinė sistema / Legal system	Kultūra / Culture	Prekybos tinklai / The trading network	Ekonomikos augimas / Economic growth	Politikos sistema ar politinis veiksnys / Political system or factor	Mokesčių sistema / Tax system	Apskaitos ir finansinių ataskaitų kokybė / Quality of accounting and financial reporting	Nacionalinių standartų kokybė / Quality of the national financial accounting standards	Ryšys tarp apskaitos standartų bei mokesčių taisyklių / Relationship between accounting standards and tax rules	Užsienio pagalba / Foreign aid	Šalies dydis / Country size	Išsilavinimo lygis / Education level	Kiti tarptautiniai apskaitos standartai / TFAS / Other international financial accounting standards / IFRS	Tarptautiškumas / International openness	Infliacija / Inflation	Kapitalo rinkos / The presence of a capital market	Nedarbo lygis / Unemployment
Benhayoun, Zejjari (2023)	N*	N	N	N	NR*	-	N	NR	-	N	N	N	N	N	N	NR	N	NR	N	NR	N
Bonito, Pais (2018)	N	-*	N	N	B* (+)	N	N	N	N	N	N	NR	NR	NR	NR	-	+	N	N	N	N
Damak-Ayadi ir kt. (2020)	+	N	N	N	N	+	+	+	NR	NR	NR	N	N	N	NR	N	N	N	N	N	N
Fanani ir kt. (2024)	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	NR	-	-	NR	NR	N	+
Zahid, Simga-Mugan, (2019)	N	N	-	-	B (+)	NR	N	-	N	N	N	N	N	N	NR	NR	NR	N	NR	N	NR

Pastabos: B* – bendroji teisė, N* – netirta, NR* – nėra reikšmingo ryšio, +* – teigiamas ryšys, -* neigiamas ryšys

Notes: B* – common law, N* – not studied, NR* – no significant relation, +* – positive connection, -* – negative connection

Remiantis 2 lentelėje pateiktais duomenimis, galima daryti išvadą, kad skirtingi autoriai tyrė skirtingus makroekonominius veiksniai. Verta paminėti, kad naujausiuose straipsniuose sutampa tik kai kurie makroekonominiai veiksniai. Taigi, minimuose moksliniuose straipsniuose dažniausiai analizuojami tokie makroekonominiai veiksniai (tirti

bent trijuose moksliniuose straipsniuose): teisinė sistema, kultūra, ekonomikos augimas, šalies dydis, kiti apskaitos standartai, įtraukiant ir TFAS, išsilavinimo lygis.

Daugumos tų pačių makroekonominį veiksmų tyrimai skirtingiems autoriams davė skirtingus rezultatus. Daroma prielaida, kad to priežastis – tyrimuose tirtos skirtingos šalys ir skirtingi tam tikrų duomenų, pavyzdžiui, išsilavinimo lygio, ekonominio augimo ir pan., laikotarpiai. Pavyzdžiui, mokslininkai A. L. M. Bonito, C. A. F. Pais (2018) ir Z. Fanani ir kt. (2024) nustatė, kad aukštesnis išsilavinimo lygis šalyje neigiamai veikia TFAS MVĮ taikymą, todėl šalys, kurių išsilavinimo lygis žemesnis, yra linkusios taikyti TFAS MVĮ. A. L. M. Bonito, C. A. F. Pais (2018) gautą rezultatą bando paaiškinti kvalifikuotų buhalterių, galinčių sukurti nacionalinių finansinės apskaitos standartų rinkinį, trūkumu šalyse, kuriose gyventojų išsilavinimo lygis žemesnis. Tyrėjai R. M. A. Zahid, C. Simga-Mugan (2019) ir I. Benhayoun, I. Zejjari (2023) nustatė, kad tarp išsilavinimo lygio ir TFAS MVĮ taikymo nėra reikšmingo ryšio.

R. M. A. Zahid, C. Simga-Mugan (2019), S. Damak-Ayadi ir kt. (2020) ir I. Benhayoun, I. Zejjari (2023) atliko tyrimus, kaip kultūra veikia TFAS MVĮ taikymą. Jų rezultatai skiriasi. S. Damak-Ayadi ir kt. (2020) nustato, kad TFAS MVĮ palankiau priimami anglosaksų kultūroje. I. Benhayoun ir I. Zejjari (2023) padarė išvadą, kad šalys, kurios nesugeba sukurti palankios politinės aplinkos ir kurios nepriklauso anglosaksiškai kultūrai, yra labiau linkusios priimti TFAS MVĮ. R. M. A. Zahid ir C. Simga-Mugan (2019) nustatė, kad tarp kultūros ir TFAS MVĮ taikymo nėra ryšio.

Mokslinėje literatūroje dažnai minimas ir ekonomikos augimas. I. Benhayoun ir I. Zejjari (2023) atlikta analizė parodė, kad tarp ekonomikos augimo ir TFAS MVĮ taikymo ryšio nėra. Kita vertus, kiti mokslininkai turi priešingą nuomonę. R. M. A. Zahid ir C. Simga-Mugan (2019) nustatė, kad augančiose ekonomikose įmonės labiau linkusios priimti TFAS MVĮ, tikintis, kad tai bus palankus kelias pagerinti finansinės apskaitos kokybę ir pritraukti investicijas. S. Damak-Ayadi ir kt. (2020) tyrimas parodė, kad tarp ekonomikos augimo ir TFAS MVĮ priėmimo yra teigiamas ryšys.

Kiti svarbūs makroekonominiai veiksniai yra kitų standartų bei TFAS egzistavimą šalyje ir nacionalinių apskaitos standartų rinkinio (nacionaliniai standartai) egzistavimas. A. L. M. Bonito ir C. A. F. Pais (2018) nurodo, kad šalys, neturinčios nacionalinių standartų ir naudojančios pilnus TFAS, labiau priima TFAS MVĮ. Z. Fanani ir kt. (2024) teigia, kad šalys, kurios neturi kitų apskaitos standartų, išskyrus TFAS MVĮ, pilnus TFAS ir taiko TFAS konvergenciją, priimti TFAS MVĮ yra linkusios labiau. Tuo tarpu R. M. A. Zahid ir C. Simga-Mugan (2019) nustatė, kad viešai kotiruojamų įmonių TFAS priėmimas neturi reikšmingo ryšio su TFAS MVĮ priėmimu.

Verta paminėti, kad moksliniuose straipsniuose (Benhayoun, Zejjari, 2023; Bonito, Pais, 2018; Zahid, Simga-Mugan, 2019) analizuojamas ir teisinės sistemos poveikis TFAS MVĮ taikymui, tačiau visų tyrimų rezultatai yra skirtingi. Mokslininkai I. Benhayoun ir I. Zejjari (2023) nustatė, kad ryšio nėra, o mokslininkai A. L. M. Bonito ir C. A. F. Pais (2018), R. M. A. Zahid ir C. Simga-Mugan (2019) padarė išvadą, kad šalys, kuriose galioja bendroji teisinė sistema, yra labiau linkusios taikyti TFAS MVĮ.

Remiantis 2 lentele pastebima, kad mokslininkai gavo vieningą rezultatą tiriant tris makroekonominis veiksmus – šalies dydis ir tarptautiškumas bei infliacija neturi įtakos TFAS MVĮ taikymui. Galima daryti išvadą, kad dėl skirtingų tyrimų rezultatų ir nagrinėjamų makroekonominį veiksmų įvairovės, šios srities tyrimai turi būti tęsiami.

Išvados

1. TFAS MVĮ – supaprastinta pilnų TFAS forma su mažesniais atskleidimais ir aiškesniu tekstu. TFAS MVĮ gali būti taikomas ne tik mažoms ir vidutinėms įmonėms, bet ir kitoms įmonėms, kurios neturi viešos atskaitomybės. TFAS MVĮ yra nuolat tobulinamas ir šiuo metu parengta trečioji TFAS MVĮ redakcija. Pagrindiniai naujos TFAS MVĮ redakcijos pakeitimai parengti pagal TFAS. Kiti TFAS pakeitimai susiję su atskaitomybe ir atskleidimu, turto pripažinimu ir vertinimu, įsipareigojimais, nuosavybe, mokesčiais ir pan.

2. Mokslininkai dažnai tiria skirtingus makroekonominis veiksmus, o atliktų tyrimų analizė rodo, kad tie patys makroekonominiai veiksniai turi skirtingą poveikį TFAS MVĮ taikymui. Nevienodas tų pačių makroekonominį veiksmų poveikis TFAS MVĮ taikymui paaiškinamas tiriamų šalių ir nagrinėtų laikotarpių duomenų skirtumais. Dažniausiai tiriami tokie makroekonominiai veiksniai: teisinė sistema, kultūra, ekonomikos augimas, šalies dydis, išsilavinimo lygis, kiti apskaitos standartai, įtraukiant ir TFAS. Dėl skirtingų nagrinėjamų makroekonominį veiksmų ir tyrimų rezultatų moksliniai tyrimai minėtoje srityje turi būti tęsiami.

Literatūra

1. Benhayoun I., Zejjari I. (2023). Determinants of IFRS for SMEs Adoption Worldwide. *International Journal of Accounting and Finance Studies*, 6(2), 12-39. [10.22158/ijafs.v6n2p12](https://doi.org/10.22158/ijafs.v6n2p12)
2. Benhayoun, I., Zejjari, I. (2024). Exploring Firm and Individual-level Determinants of IFRS for SMEs Adoption in Morocco, a Diffusion of Innovations' Perspective. *Cogent Business & Management*, 11(1), 1-20. <https://doi.org/10.1080/23311975.2024.2374879>
3. Bonito, A. L. M., Pais, C. A. F. (2018). The Macroeconomic Determinants of the Adoption of IFRS for SMEs. *Revista de Contabilidad-Spanish Accounting Review*, 21(2), 116-127. <https://doi.org/10.1016/j.rcsar.2018.03.001>
4. Damak-Ayadi S., Sassi N., Bahri M. (2020). Cross-country Determinants of IFRS for SMEs Adoption. *Journal of Financial Reporting and Accounting*, 18(1), 147-168. <https://doi.org/10.1108/JFRA-12-2018-0118>

5. Fanani Z., Puji Rahayu A., Erlando A. (2024). Determining Factors to Implementing IFRS for SMES: a Study in International Accounting Standards Board countries. *Cogent Business & Management*, 11(1), 1-15. <https://doi.org/10.1080/23311975.2024.2420767>
6. International Accounting Standards Board (2025). *IFRS for SMEs Accounting Standard* (3rd ed.). IFRS Foundation. Prieiga per internetą: <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/publications/ifrs-for-smes/english/2025/ifrs-for-smes.pdf> (žiūrėta 2025-09-28).
7. Marina, A.-G. (2022). IFRS for SMEs: Evolution and Discussions. *Revista Economica*, 74(4), 43-49. Prieiga per internetą: <https://ideas.repec.org/a/blg/reveco/v74y2022i4p43-49.html> (žiūrėta 2025-09-25)
8. OpenAI (2025). *ChatGPT* (5 versija) [Didysis kalbos modelis]. Prieiga per internetą: <https://chat.openai.com/chat>. Užklausa: „IFRS for SMEs 2025 metų pakeitimų (visų 35 skyrių ir A ir B priedų) suskirstymas į grupes“ (žiūrėta 2025-10-04)
9. Poole, V., Rivat, L., Berger, J. (2019). The IFRS for Small and Medium-sized Entities. In *New Models of Financing and Financial Reporting for European SMEs: A Practitioner's View* (pp. 133-159). Cham: Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-030-02831-2_11
10. Ram, R., Newberry, S. (2013). IFRS for SMEs: The IASB's due Process. *Australian Accounting Review*, 23(1), 3-17. <https://doi.org/10.1111/j.1835-2561.2012.00174.x>
11. Sellami, Y. M., Gafsi, Y. (2018). What Drives Developing and Transitional Countries to Adopt the IFRS for SMEs? An Institutional Perspective. *The Journal of Corporate Accounting and Finance*, 29, 34-56. <https://doi.org/10.1002/jcaf.22331>
12. Vytauto Didžiojo universitetas. (2025). Dirbtinio intelekto ir generatyvinio dirbtinio intelekto taikymo Vytauto Didžiojo universitete: reglamentų santrauka. <https://zua.vdu.lt/fakultetai/bioekonomikos-pletros-fakultetas/studijos/studentams/magistranturos-studiju-studentams/baigiamieji-darbai/>
13. Zahid, R. M. A., Simga-Mugan, C. (2019). An Analysis of IFRS and SME-IFRS Adoption Determinants: A Worldwide Study. *Emerging Markets Finance and Trade*, 55(2), 391-408. <https://doi.org/10.1080/1540496X.2018.1500890>

MACROECONOMIC DETERMINANTS OF THE ADOPTION OF INTERNATIONAL FINANCIAL REPORTING STANDARD FOR SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTITIES

Abstract

Small and medium-sized enterprises (SMEs) play a vital role in the economy, therefore, their financial reporting must be efficient, transparent, and comprehensible. The first IFRS for SMEs was issued in 2009, and the most recent amendments were introduced in 2025 to better address the needs of SMEs. This paper reviews the latest updates of the IFRS for SMEs. The main objective of this scientific article is to identify the macroeconomic determinants influencing the adoption of IFRS for SMEs. The study is based on an analysis and synthesis of scientific literature, summarization and comparison methods, OpenAI tool generated analysis of regulatory changes of IFRS for SMEs, as well as secondary data analysis and graphical visualization. The results reveal that the IFRS for SMEs continues to be improved and is applied to entities without public accountability. Regarding macroeconomic determinants, different researchers obtain varying results when examining the same macroeconomic determinants, suggesting that further research in this field is necessary to better understand the macroeconomic determinants influencing the adoption of IFRS for SMEs.

Keywords: financial reporting, macroeconomic environment, small enterprises.